Principiò itaq; bene institutum te esse oportet in supputando motu lunari ad quaslibet horas. Quandocunq; ergo siue interdiu siue noctu (modo Lunam videas) regionis inquirere longitudinem cupis, horã aliquã tibi certam propone, & zodiacum rectifica in die per Solem, noctu per planetam aut stellam aliquam fixam, quo sic apte composito, regulam superiorem simul cum crista versus lunam conuerte & inuenies verum gradum iuxta lineam fiduciæ regulæ inferioris. Verum in longitudinis gradu considerando aspectuum diuersitas, nõ nihil erroris ingerere potest, qua ratione etiã in loci longitudine aberrare cõtingit. Proinde peccatum hoc, vt euitetur, 90 mus ab ascendente gradus, per enunctiatum precedens inquirendus est ante omnia, quo habito, regula ad lunam dirigenda, directa regula, si gradus lunæ idẽ cum 90 ab ascendente est, certus es lunam omni aspectus diuersitate, quo ad longitudinem carere. Ita etiam per gradum lunæ loci quoq; tui seu oppidi lõgitudinem cognoscere potes, si horam primo, vt nosti, requiris, horæ insuper gradum competentem, meridianoq; ingolstadiensi conuenientem ex lunæ theorica mutuaris. Motum tamẽ vnius horæ ex motu Lunę diurno hic accipias oportet. Nam simulac differentiam loci ex theorica reperti, & loci è Torqueto sumpti, habueris, eam per horarium motum diuidis. Quod quidem productum meridiani Ingolstadiensis & loci alterius propositi differẽtiam refert. Quod si locus Lunæ per Torquetum inuentus maior est, locum propositum occidentaliorem Ingolstadio esse designat, quamobrẽ ab Ingolstadio demendus est, Minor Torqueti gradus eo quẽ theorica ostendit, locum propositum Ingolstadio orientaliorem innuit, quare addenda ista longitudinis differentia est, vt vera loci longitudo oblati pdeat.

ENVNCTIATVM VNDECIMVM

Ortum Solis & occasum, quantitatem quoq; diei & noctis inquirere.

RTVM Solis agnoscere volens, regulam fiduciæ inferiorem pone super gradum Solis in supremo zodiaco, & regulam cristę superiorem super lineam E G. Dein zodiacum simul cum gr: Solis deuolue ad orientem (modo videas vt torquetum semper ex compassi regula, priusquàm vti velis recte sit constitutum) & tantisper eum huc illuc verte dum filum cum massa plumbi in semicirculo super punctum P (qui nullus est gradus) dependeat. Deinde vide quam horam gradus Solis Zodiaci inferioris demonstret in æquatore, ea erit hora ortus simul & tempus seminocturnum, Complementum eius ad 12 occasum Solis simul & tempus semidurnum, quod idem est, relinquit. Duplicato tempus semidiurnum, & habebis totius diei longitudinem, similiter tempus seminocturnum duplicatum, præbet tibi longitudinem noctis.

ENVNCTIATVM XII. ET VLTIMVM

Horam occasus aut ortus stellæ, & arcum illius diurnum & nocturnum inuenire.

Egulam cum sua linea fiduciæ pone in zodiaco super gradum longitudinis stellæ siue planetæ (quamuis latitudine stellæ hic parum indiges) eumq; gradũ verte versus orientem tam diu, donec filum cum plumbo cadat super mediam lineam semicirculi, & sic gradus solis vbicumq; constiterit tibi monstrat horam & eius minutum, quo stella ista exoritur. Atq; cum tẽpore seminocturno operare sicut superiore enunctiato edoctus es.

FINIS.

FACTVM ET ACTVM INGOLSTADII IN AEDIBVS NOSTRIS, ✻ ANNO A CHRISTO NATO ✻ SESQVIMILLESIMO QVADRAGESIMO ✻ MENSE MAIO

✿

IN INSIGNA PETRI APIANI CARMEN DIALOGICON CHRISTOPHORI STATMIONIS M. D.

Cur Apianus habet primum noua symbola Petrus,
    Antea non illi munera sueta domo?
Ille sui generis primum decus extitit, vnde
    Nominis æterni talia dona tulit.
Dic rogo cur Aquilam monstret? quia gestit vt illa,
    Hic quoq; perpetuò cominus ire Ioui.
Ardua cur nubes inter volat illa? quod ille
    Scrutetur cęlsi sydera summa poli.
Cur nubes septem tantum? (mihi namq; videntur
    Non plures:) septem bis licet esse putes.
Est bene, sunt septem, fieri non possit Apelli
    Hoc aliter, nubes exprimat ille modo.
Hæ totidem cœli referunt errantia vasti
    Sydera, peruigili mente tuenda viro.
Cur capitis summum, pedis ima vtriusq; sub auro
    Irradiant, reliquo corpore nigrat auis?
Ingenium quouis quod habet preciosus auro
    Et mentem doctas fingere quæq; manus.
Que duo si nusquàm præsenti discere libro
    Si modo cui libeat, satq; superq; licet.
Aurea quid clypeo superaddita quæso corona
    Vult sibi? Dic teum est regia stella decus.
Hæc etenim velut ornato stat gloria cœlo,
    Sic cœli docto vult decus esse viro.
Conueniunt certe studiis insignia summis
    Summa: nec à genio sunt ea dona leui.
Autor honoris quis? deus est. Deus ille quis oro?
    Quintus Rhomano Carolus Orbe potens.
Vnum mens recte præsagiit: sed mihi dicas,
    Cur nam terreno des homini esse deo?
Quid vetat assimiles rerum vel dicere eosdem,
    Cum præter loca nil separet hosce duos.
Hic regit astra potens, hic terrę cuncta gubernat,
    Illum sceptra canunt, sceptra loquuntur eum,
Ambo nonne vides Aquilæ velut alitis arma
    Et cœlo & mundo clara subinde vehant?
Hinc adeo vere similes dicuntur vtriq;,
    Iuppiter ille poli, Iuppiter ille soli.

De Aquila P. Apiani à diuo Cæsare Carolo Quinto pro insigni gentilicio eidem collata M Symonis Mineruii decastichon.

Cur Apianeæ Iouis ales gentis imago est?
    Ab Ioue q; cum Aquila multa Apianus habet.
Fulminis illa instar cursum sub nubila condit,
    Ille celer penetrat nubila & astra polos.
Aduersis Solem radiis hæc cernit, at ille
    In Sole & cœlo lumina fixa tenet.
Fert volucrum primas super astra ministra tonantis,
    Astricolum nulli Petre secundus eras,
Quam bene conueniunt data Cæsare symbola rebus,
    Cæsaris i genio numen inesse nega.

IN INSIGNIA P. APIANI, MATHEMATICI Ingolstadiensis, Marcus Tatius.

Iuppiter ortus erat, Cretæq; abductus in Idam
    Proliuori dederat Patris ab aure fugam.
Dumq; ferit clypeos, atq; æra sonantia Gallus,
    Tutus inaudito quo fleat ore Puer.
Ecce pii sonitu Benevvizi excita canoro
    Aduolat, Atq; Ioui mella ministrat Apis.
Postquàm igitur Patrem regno excussisset auito,
    Talia rex victor Iupiter orsus ait.
Lactis Amalthææ: ac Benevvici munere mellis
    Cœlipotens factus, præmium vtriq; dabo.
Altera sydus erit: spectator syderis alter
    Gaudeat Astra animo supposuisse suo.
Tantus apud Latias mutato nomine gentes,
    Qui Benevvizus erat, post Apianus erit.
Vtq; meus sublime volans in nubibus Ales,
    Solare aduerso respicit ore iubar.
Tali Apianus idem speculabitur Aethera vultu,
    Cœlestesq; suo numine pandet opes.
Hinc diuina sua, ferat hinc Insignia ab arte,
    Extensamq; Aquilam, Nubiuagosq; sinus.
Errones septem septena volumina Nubis,
    Meq; Aquila authorem denotet ipsa Iouem.
Lapsaq; Rhomanus post plurima sæcula Cæsar
    Iusserit hæc, Quintus Carolus esse rata.

